

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУКУКИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

6 СОН, 1 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 6, ВЫПУСК 1

LAWYER HERALD

VOLUME 6, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

Мундарижа

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ.
МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ

1. БЕКОВ Ихтиёр Рустамович СИЁСИЙ ПАРТИЯ ФРАКЦИЯЛАРИНИНГ ҚОНУН ИЖОДКОРЛИГИ ЖАРАЁНИДАГИ ИШТИРОКИ.....	8
2. ЮЛДАШЕВ Джахонгир Хайитович ФУҚАРОСИЗЛИККА ДОИР МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛУВЧИ МИЛЛИЙ ҚОНУНЧИЛИК НОРМАЛАРИНИ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРГА МУВОФИҚЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	16
3. МАХМУДОВ Алишер Абдусалимович ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ МУСТАҚИЛЛИГИ – ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ГАРОВИ.....	22

ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ.
ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ

4. ХОМИДОВ Элдор Олимович ДАВЛАТ ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ АМАЛГА ОШИРИШ УСУЛЛАРИ.....	28
5. БАРАТОВ Миродил Хомуджонович, КВИТКОВ Ярослав Михайлович ТАДБИРКОРЛИК ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ КОДИФИКАЦИЯЛАШ МАСАЛАЛАРИ ХУСУСИДА АЙРИМ ФИКР-МУЛОҲАЗАЛАР	37

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.
КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ

6. АБДУРАСУЛОВА Қумринисо Раимқуловна, ТОШПУЛАТОВ Акром Икромович МОДДИЙ ВА ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚНИНГ ЎЗАРО АЛОҚАДОРЛИГИ (ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ ВА ЖИНОЯТ-ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ МИСОЛИДА)	43
7. САГДУЛЛАЕВ Фатхулла Шукруллаевич ҲОКИМИЯТ ЁКИ МАНСАБ ВАКОЛАТИ ДОИРАСИДАН ЧЕТГА ЧИҚИШ ТУШУНЧАСИ ЮЗАСИДАН АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	51
8. АБДИКАДИРОВ Абдурахман Романович ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ИНСОН ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ.....	57
9. ХАЛИЛОВ Акрам Утамуродович АККРЕДИТАЦИЯДАН ЎТУВЧИ ТАДҚИҚОТ ЛАБОРАТОРИЯЛАРИНИНГ ҲУЖЖАТЛАР ТИЗИМИ	62

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

10. САТТОРОВ Дилшод Юлдашевич

МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИНИ ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ
АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ71

11. МАҲАМАТОВ Махмуд Махаматаминович

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ МЕҲНАТ ҲУҚУҚИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ78

ҲУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

12. GAFUROVA Nozimakhon, ALMOSOVA Shahnoza

PRACTICAL ASPECTS OF THE CONCEPT OF THE RULE OF LAW.....84

13. АЧИЛОВА Лилия Илхомовна

ТУРИЗМ ВА МЕҲМОНХОНА САНОАТИДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ:
ҚИЁСИЙ ТАҲЛИ92

14. ТОШМАТОВА Висола Икром кизи

ПАНДЕМИЯ COVID 19 И ЕЕ МЕРЫ В РАЗНЫХ СТРАНАХ МИРА99

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

МАХМУДОВ Алишер Абдусалимович

Юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD)

E-mail: alishermaxmudov@gmail.com

ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ МУСТАҚИЛЛИГИ – ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ГАРОВИ

For citation (иктибос келтириш учун, для цитирования): МАХМУДОВ А.А. ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ МУСТАҚИЛЛИГИ – ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ГАРОВИ // Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 6 (2021) Б. 20-27.

 6 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-6-3>

АННОТАЦИЯ

Мақолада прокуратура органлари фаолиятининг мустақиллиги тамойили қонун устуворлигини таъминлашнинг асоси сифатида таҳлил қилинади, шунингдек, бу масала ҳокимиятлар бўлиниши тамойили нуқтаи назаридан ўрганилади. Муаллиф дунёда прокуратура фаолиятига оид асосий ёндашувларни ўрганиб чиқиб, баъзи мамлакатларда бу органлар ҳеч қайси давлат органлари тизимига кирмаслиги, бошқа давлатларда Адлия вазирлиги тизимига кириши, учинчи даражада эса суд тизимига кириши ҳақидаги ҳулосага келади. Ўзбекистон МДҲ аъзоси бўлиб биринчи гуруҳга киради, унга кўра прокуратура органлари ҳеч бир давлат ҳокимияти тизимига крмайди ва шу орқали бу органларнинг ижро этувчи ёки суд ҳокимиятларига қарамлигини чеклайди, пировардида прокуратуранинг асл мустақиллигини таъминлайди.

Калит сўзлар: прокуратура органлари, мустақиллик, қонун устуворлиги, ҳокимиятнинг бўлиниш тамойили, ижро этувчи ҳокимият, суд ҳокимияти.

МАХМУДОВ Алишер Абдусалимович

Доктор философии по юридическим наукам (PhD)

E-mail: alishermaxmudov@gmail.com

НЕЗАВИСИМОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ – ВАЖНАЯ ГАРАНТИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЕРХОВЕНСТВА ЗАКОНА

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется принцип независимости деятельности органов прокуратуры как основа обеспечения верховенства закона, в связи с чем изучается этот вопрос с позиции принципа разделения власти. Автор изучает основные подходы, относительно деятельности органов прокуратуры в мире и приходит к выводу о том, что в некоторых странах эти органы не входят в систему каких-либо государственных органов, в других – входят в состав Министерства юстиции, а в третьих – в состав судебной власти. Узбекистан, являясь членом СНГ придерживается первой позиции, по которой органы прокуратуры не входят в систему какой-либо государственной власти, тем самым обеспечивается подлинная независимость органов, в отличие, когда эти органы находятся в системе исполнительной или судебной власти.

Ключевые слова: органы прокуратуры, независимость, верховенство закона, принцип разделения властей, исполнительная власть, судебная власть.

MAKHMUDOV Alisher

Doctor of Philosophy in Law (PhD)
E-mail: alishermaxmudov@gmail.com**THE INDEPENDENCE OF THE ACTIVITIES OF THE PROSECUTION AUTHORITIES IS AN IMPORTANT GUARANTEE OF ENSURING THE RULE OF LAW****ANNOTATION**

The article analyzes the principle of independence of the activities of the prosecutor's office as a basis for ensuring the rule of law, and studies this issue from the standpoint of the principle of separation of powers. The author examines the main approaches in the world regarding the activities of the prosecutor's office and concludes that in some countries these bodies are not part of the system of any state bodies, in others they are part of the Ministry of Justice, and in still others - into the judiciary. ... Uzbekistan, being a member of the CIS, adheres to the first position, according to which the prosecution bodies are not included in the system of any state power, thereby ensuring the true independence of the bodies, in contrast to when these bodies are in the system of executive or judicial power.

Keywords: prosecution authorities, independence, law supremacy, separation of powers, executive branch, judicial branch.

Маълумки, прокуратура ижтимоий муносабатларнинг барча соҳаларида қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган ваколатларга эга давлат органидир.

Бинобарин, у ижтимоий ҳаётни тартибга солиш ва жамиятда ҳуқуқий хулқ-атвори таъминлашда алоҳида ва муҳим ўрин эгаллайди.

Шунинг учун ҳам Давлатимиз раҳбари ташаббуслари билан сўнгги йилларда прокуратура органларида кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда.

Бу ўзгаришлар прокуратура органларининг том маънода қонун устуворлигини ва жиноят учун жазо муқаррарлигини, инсон ҳуқуқ ҳамда эркинликларининг кафолатланган ҳимоясини таъминловчи тизимга айлантиришга қаратилган.

Ўз навбатида, прокуратура органларининг ҳокимиятлар бўлиниши тизимидаги ўрни ушбу соҳада илмий-назарий изланишлар олиб бораётган ҳуқуқшуносларнинг баҳс ва мунозараларига сабаб бўлиб келган. Ҳанузгача бу борада ягона тўхтамга келинмаган, кенг жамоатчилик, олимлар, амалиётчилар, халқаро экспертлар ушбу масала ечими атрофида бош қотирмоқда.

Халқаро ҳужжатлар ва тавсиялар, дунё мамлакатларида сўнгги йилларда амалга оширилаётган ислохотлар тенденциялари таҳлили ушбу масала борасида бир қанча ёндашувларни илгари суришган. Прокуратура органларининг ҳокимиятлар бўлиниши тизимидаги ўрни Марказий Осиё, МДХ, Америка ҳамда Европа давлатларида бир-биридан фарқ қилади, қайд этиб ўтилганидек, бу борада ягона андоза мавжуд эмас.

Бизнингча, прокуратура органларини у ёки бу ҳокимият тизими таркибига киритишда манфаатлар мувозанатини сақлаш ва бир-бирини тийиб туриш тамойили моҳиятини чуқур англаш ҳамда давлат тузилишини инobatга олиш мақсадга мувофиқдир. Ушбу тамойилни том маънода рўйбга чиқаришда прокурор назорати муҳим ва ҳал қилувчи воситалардан бири сифатида майдонга чиқади.

Хорижий мамлакатларда прокуратура органлари фаолиятини ҳокимиятлар бўлиниши тизимидаги ўрндан келиб, бир қанча гуруҳларга бўлиш мумкин.

Дастлабки гуруҳ прокуратура органлари ҳеч қайси бир ҳокимият тизимига кирмайдиган, мустақил орган ҳисобланадиган давлатлардир.

Иккинчи гуруҳга прокуратура органлари адлия вазирлиги тизими таркибига кирадиган давлатлар мансубдир.

Учинчи гуруҳни прокуратура органлари суд ҳокимияти таркибида фаолият юритадиган давлатлар ташкил этади.

МДХга аъзо давлатларнинг ҳуқуқ тизими бир-бирига ўхшаш бўлганлиги учун уларнинг аксариятида прокуратура органларининг айнан бирон-бир ҳокимият таркиби сифатида белгиланмаганлигини кузатиш мумкин.

Хусусан ва энг муҳими мазкур давлатларнинг конституцияларида ҳам прокуратура органлари ижро этувчи, қонун чиқарувчи ёки суд ҳокимияти таркибига киритилмаган. Шу билан бирга, олимлар томонидан прокуратура органлари ҳокимият тармоқларининг барчасида у ёки бу тарзда иштирок этиш ҳуқуқига эга эканлиги қайд этилади.

Масалан, Россия, Молдова, Озарбайжон, Арманистон ва Қозоғистон каби МДХ мамлакатлари қонунчилигида прокуратура органлари алоҳида, мустақил ва ҳеч бир ҳокимият таркибига бўйсунмаслиги белгиланган.

Ўзбекистонда ҳам прокуратура ҳокимиятнинг бирон-бир тармоғига киритилмаган ҳамда прокуратура ўз фаолиятини қонун чиқарувчи, суд ва ижроия ҳокимиятидан мустақил амалга оширади.

Жумладан, Конституциямизнинг 120-моддасида Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари ўз ваколатларини ҳар қандай давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслардан мустақил ҳолда, фақат қонунга бўйсуниб амалга ошириши мустақамлаб қўйилган.

Шунингдек, ушбу моддада прокурорлар ўз ваколатлари даврида сиёсий партияларга ва сиёсий мақсадларни кўзловчи бошқа жамоат бирлашмаларига аъзоликни тўхтатиб туриши, прокуратура органларини ташкил этиш, уларнинг ваколатлари ва фаолият кўрсатиш тартиби қонун билан белгиланиши назарда тутилган.

Бу қоида прокуратурани қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятларидан институционал, персонал ва функционал ажратиб, органнинг мустақиллигини кафолатлайди.

Иккинчи гуруҳ мамлакатларига прокуратура органлари адлия вазирлиги таркибига киради. Канада, Япония, Жанубий Корея, Эстония, Польша, Бельгия каби мамлакатлар шулар жумласидандир.

Бир сўз билан айтганда, ушбу тоифадаги мамлакатларда прокурорлар ижро ҳокимияти таъсири доирасидадир.

Фикримизча, ушбу ҳолат қонунларни ижро этувчи ҳокимият органлари фаолияти устидан самарали прокурорлик назоратини тўлиқ ўрнатиш имконини бермайди.

Прокуратура органлари суд ҳокимияти таркибида фаолият юритувчи мамлакатлар доирасига эса Латвия, Испания ва Болгария каби давлатларни киритиш мумкин.

Шу ўринда, Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг тавсияларига эътибор қаратга мувофиқ кўринади.

Тавсияларда қайд этилишича, агар прокурорлар суд ҳокимияти таркибида фаолият юритса, қонунларда прокурорлар ва судлар роли чегараси, шунингдек, имконият бўлса, ушбу функцияларни бажариш тартиби аниқ белгиланиши шарт.

Ушбу тавсиянинг ўзи мазкур тизимни шубҳа остига олмаяптими деган савол туғилади ҳамда қонуншуносни мураккаб вазиятга солиб қўймоқда.

Таъкидлаш жоизки, ҳокимиятлар ўртасида вужудга келган суиистеъмолликлар ҳамда ноқонуний ҳолатлар ижро ҳокимияти таркибига кирган прокуратура органлари мустақиллигини асосий қомус даражасида белгилаш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Экспертларнинг таъкидлашича, бугунги кунда айрим давлатларда ҳуқуқни қўллаш амалиётида вужудга келаётган муаммоларнинг бартараф этилмасдан қолаётганлигининг асосий омилларидан бири ҳам ҳокимият тармоқларидан мустақил, алоҳида назорат қилиш тизимининг мавжуд эмаслигидадир.

Шу муносабат билан сўнги йилларда дунёда прокуратура органларининг мустақиллигини таъминлаш, айниқса уларни мустақил орган сифатида ҳокимиятлар таркибидан чиқариш масаласи кун тартибидаги долзарб масалага айланди ҳамда бу борада аниқ ислохотлар ва амалий чоралар кўриб борилмоқда.

Айрим давлатлар дастлаб ижроия ҳокимияти таркибига киритилган прокуратура органларининг мақомини мустақил қилиб белгилаш борасида ислохотларни ҳам амалга оширган.

Масалан, Ирландияда 1974 йилда қабул қилинган “Жиноятларни таъқиб қилиш тўғри-

сида” ги Қонунда мустақил ижроия органи сифатида прокуратура идораси директори ва алоҳида идора ташкил этилган.

Бош прокурор ўз функциясига тааллуқли масалалар бўйича директор билан маслаҳатлашиш ҳуқуқига эга, лекин кўрсатма ёки буйруқ бериш ҳуқуқига эга эмас [1].

Англия ва Уэльсда 1986 йилда Қироллик прокуратураси хизмати ташкил этилганидан сўнг [2], Бош прокурор ва Бош прокуратура директорлари (Қироллик прокуратураси хизмати ва йирик фирибгарлик жиноятларига қарши курашиш идораси) ўртасидаги муносабатлар протоколида прокуратура идораларининг мустақиллиги янада аниқлаштириб берилган [3].

Ушбу протоколнинг 2.4-бандида Бош прокурор прокуратура органлари томонидан қарорлар қабул қилишда уларнинг мустақиллигини кафолатлаши кераклиги кўрсатилган.

Бу каби тенденциялар Аргентина, Бразилия, Канада ва Шимолия Ирландияда ҳам кузатилмоқда.

Кўпчиликка аён, Грузия 2018 йилда кенг кўламли конституциявий ислоҳотларни амалга оширди ва кенг жамоатчилик эътирофига сазовор бўлди. Ушбу ислоҳотлар доирасида прокуратура органлари Адлия вазирлиги таркибидан чиқарилиб, фақат Конституция ва қонунга амал қиладиган мустақил органга айлантирилди.

Европа Иттифоқида мустақил Европа прокуратураси ташкил этилган бўлиб, у 2021 йил 1 июндан ўз фаолиятини бошлади.

Биринчи халқаро прокуратура Европа Иттифоқининг молиявий манфаатларига дахлдор жиноий ҳуқуқбузарликларни тергов қилиш, жиноий жавобгарликка тортиш ва судга бериш ваколатига эга бўлди.

Мустақил прокуратуранинг ташкил этилиши Иттифоқ ҳудудида трансмилий жиноятларга қарши курашни сифат жиҳатидан янги, самарали босқичга олиб чиқувчи воситаларга эҳтиёж билан изоҳланади.

Халқаро прокурорлар ассоциацияси стандартларида прокурорнинг фаолияти мустақил равишда амалга оширилиши ва сиёсий аралашувдан холи бўлиши кераклиги аниқ белгилаб кўйилган.

Прокуратура томонидан қарорлар қабул қилишнинг мустақиллиги ижроия ҳокимиятига қонун устувор, жазо муқаррарлиги ҳақидаги тамойилни ҳис этишга ёрдам беради.

Ушбу вазифани бажариш мутлақо эркин ва тўсқинликсиз таъминланиши зарур.

Акс ҳолда прокуратура бошқа бўғинларнинг ноқонуний таъсирига тушиб қолиши мумкин.

Шундай қилиб, прокуратура мустақиллиги холислик гаровидир. Бу эса ўз навбатида, прокуратуранинг қатъий ахлоқий меъёрлар ва қонун устуворлигига асосланган ҳолда фаолият юритишини талаб этади.

Халқаро стандартларда қайд этилганидек, оммавий ахборот воситалари ва жамиятдаги алоҳида шахслар ёки гуруҳлар томонидан юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай тазйиқларга қарамасдан, прокуратура органлари фаолияти мустақиллиги доимо қўллаб-қувватланиши керак [4].

Мустақил прокурор назорати ва чора кўриш механизмнинг йўқлиги ижро ҳокимияти органларида қонунбузарликларнинг авж олишига сабаб бўлиши мумкин.

Прокуратура органларининг ижро ҳокимиятига бўйсунлиги назорат ва мувозанат тизимини бузади, деб ҳисоблаймиз.

Халқаро прокурорлар ассоциациясининг стандартларида прокурорлар ижроия ҳокимиятининг сиёсий ва бошқа тарздаги ҳар қандай таъсирдан холи, қонунларга амал қилган ҳолда ўз ихтиёри билан қарор ва ҳуқуқий таъсир чораларини қабул қилиш ҳуқуқлари кафолатланган бўлиши лозимлиги қайд этилган [4].

Айнан прокуратура мустақиллиги миллий давлатчиликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимоясини тўлиқ таъминлашнинг энг муҳим шартидир.

Ўз навбатида мустақил прокуратура органлари устидан самарали жамоатчилик ва парламент назорати ўрнатилиши зарур.

Шунингдек, прокурор фаолияти халқаро стандартлар ва миллий қонунчиликка риоя

этган ҳолда ошкора ва жамоатчилик олдидаги ҳисобдорлик асосида амалга оширилиши муҳим аҳамиятга эга.

Прокуратура ҳокимият бошқа тармоқларидан кўрсатмалар олиши мумкин, бундай кўрсатмалар шаффоф ва қонун талабларига мувофиқ бўлиши керак.

Қайд этилганларни инобатга олиб, қуйидагиларни таъкидлашни ўринли деб биламиз:
-прокуратура органларининг ҳокимиятнинг бошқа бўғинларидан ҳуқуқий жиҳатдан Конституциявий мустақиллигини таъминлаш зарур;

-прокуратура органлари ходимларини айти бир вақтда ҳокимиятнинг бошқа тармоқларида хизмат қилишига йўл қўймаслик керак;

-прокурорлар қарорларни қабул қилишда мустақил ва фақат қонунга асосланиши, сиёсий ҳокимият таъсиридан ва турли партиявий манфаатлардан холи тарзда амалдаги қонунлар асосида фаолият юритиши муҳимдир;

-прокуратура органлари ўз фаолиятлари бўйича халқ ва жамоатчилик олдидагина ҳисобдор бўлмоғи лозим;

-прокуратура фаолиятини назорат қилиш идоравий, парламент ва жамоатчилик назорати шаклидагина амалга оширилиши керак.

Шу ўринда қайд этиш жоизки, сўнги йилларда мамлакатимизда прокуратура органлари фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича кенг кўламли чоралар кўрилди. Хусусан, 2016-2021 йилларда прокуратура фаолиятига оид 20 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилинди.

Ушбу ислохотлар прокуратура органлари тарихида ўзига хос, муҳим туб бурилиш ясади, тизимда шаффофлик ва очиқликни таъминламоқда.

Прокуратура органлари фаолияти устидан самарали вакиллик органлари назоратини йўлга қўйиш мақсадида Олий Мажлис Сенатида махсус комиссия ташкил этилган.

Шунингдек, жойлардаги прокуратура органларининг халқ депутатлари Кенгашларига ҳар йили ўз фаолияти тўғрисида ҳисобот тақдим этиб бориши тартиби жорий этилди.

Маълумки, “Прокуратура тўғрисида”ги янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси қонунининг қабул қилинганига 20 йил тўлди.

Бугунги кунга келиб 100 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда прокуратура органлари фаолиятини тартибга солувчи қоидалар, вазифалару ваколатлар белгиланган. Қолаверса, халқаро ташкилотларнинг прокуратура органлари мустақиллигини таъминлаш, ваколатларини белгилаш, хизматни ўташ, ходимлар ижтимоий ҳимоясига оид бир қатор тавсиялари ишлаб чиқилган.

“Прокуратура тўғрисида”ги қонун нормалари ўз мазмун-моҳиятига кўра давлат ва жамият ҳаётидаги ўзгаришлардан, ҳуқуқий ислохотлардан, халқаро стандартлардан анча орқада қолган ва турдош қонун ҳужжатларига ҳам мос эмас.

Қолаверса, битта тизим фаолиятига оид қоидаларнинг турли қонунчилик ҳужжатларида тарқоқ ҳолда белгиланиши салбий оқибатларга олиб келиши мумкин.

Шу боис, “Прокуратура тўғрисида”ги янги Конституциявий қонунни қабул қилиш зарурати вужудга келган деб ҳисоблаймиз.

Давлатимиз раҳбари ҳам сайловолди дастурларида “Қонун – устувор, жазо – муқаррар” тамойили прокуратура органлари фаолиятининг бош мезони бўлиши учун мамлакатимизда қонунийликни қатъий таъминлайдиган, очиқ ва адолатли прокуратура тизимининг янги ҳуқуқий асослари яратилишини [5] алоҳида таъкидлаган эдилар.

Шу муносабат билан прокурорларнинг мақоми, уларнинг мустақиллигини таъминлаш масалалари, танлаш ва хизмат поғоналаридан ўстиришнинг холис мезонларини қонунда аниқ белгилаш [6] зарур.

Шунингдек, халқаро стандартлардан келиб чиқиб ҳамда “Инсон қадрлари учун” деган эзгу ғояни тўлиқ рўёбга чиқариш мақсадида қонунда прокуратура органлари фаолият йўналишларини танқидий кўриб чиқиш, айтиқса, қонунлар ижроси устидан назорат фаолиятини янада кучайтириш, фуқароларнинг қадр-қиммати, ҳуқуқ ва эркинликларини самарали ҳимоя қилишга, судлардаги иштирокини такомиллаштириш ҳамда тергов сифатини оширишга қаратилган нормаларни белгилаш мақсадга мувофиқ.

Ўз навбатида, прокуратура органлари фаолиятида очиклик ва шаффофликни тўлиқ таъминлаш ҳамда самарали жамоатчилик назоратини ўрнатиш долзарб аҳамият касб этмокда.

Хулоса ўрнида таъкидлаш жоизки, прокуратура органларининг том маънодаги мустақиллиги ҳар қандай жамиятда қонунларнинг аниқ ва бир хилда ижро этилишини таъминлашга, ижро ҳокимияти органлари фаолияти самарадорлигини оширишга, пировардида инсон ҳуқуқларини тўла рўёбга чиқаришга хизмат қилади.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Ireland, Office of the Attorney General, Prosecution of Offences Act, 1974, sect. 2 (5) and (6).
2. In England and Wales, the Crown Prosecution Service was established in 1986 as a statutory authority under the direction of the Director of Public Prosecutions by The Prosecution of Offences Act 1985. Section 3(1) of the Act provided as follows: “The Director shall discharge his functions under this or any other enactment under the superintendence of the Attorney General”
3. United Kingdom, Attorney General’s Office, Crown Prosecution Service, Serious Fraud Office and the Revenue and Customs Prosecutions Office, Protocol between the Attorney General and the Prosecuting Departments (London, July 2009).
4. International Association of Prosecutors, Standards of Professional Responsibility and Statement of the Essential Duties and Rights of Prosecutors, item 3.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Ш.М.Мирзиёевнинг сайловолди дастури. <https://uzlidep.uz/news-of-party/10076>
6. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “Ўзбекистон” нашриёти, 2021 йил, 108 бет.